

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

FINANSDEPARTEMENTET	
13. FEB. 2003,	
Saksnr.	0213957 - 12
Arkivnr.	

Deres ref.
02/3957

Vår ref.
nbbny2
200300087

Oslo
11.02.2003

HØRINGSNOTAT OM ENDRINGER I SENTRALBANKLOVEN OG OPPEVELSE AV VALUTALOVEN OG PENGE- OG KREDITTREGULERINGSLOVEN

1. Innledning

Vi viser til Finansdepartementets brev 18.01.2003 med høringsnotat.

Innledningsvis gjør vi oppmerksom på at Norges Banks representantskap vil avgi egen høringsuttalelse.

Ved behandlingen av forslagene i høringsnotatet har Finansdepartementet pekt på ulike hensyn som kan inngå i vurderingene av om sentralbankloven bør endres, jf særlig pkt 2 om oppnevning til hovedstyret og om offentlighet for hovedstyrets protokoller og punkt 3 om habilitetsregler. Norges Banks hovedstyre er enig i at det er ulike hensyn og at det kan være tvil om hva som er de beste løsningene. Vi peker på at dette kan tilsi at disse spørsmålene gis en mer omfattende behandling enn det som nå har vært mulig.

Hovedstyret har ikke funnet det naturlig å gå nærmere inn på de spørsmålene i høringsnotatet som særlig gjelder hovedstyrets og representantskapets sammensetning og medlemmer (høringsnotatets punkt 2.1 og punkt 3). Ellers kan hovedstyret i hovedsak slutte seg til forslagene i høringsnotatet, herunder forslagene om å oppheve valutaloven og penge- og kredittreguleringsloven og videreføre enkelte bestemmelser i annen lovgivning. Hovedstyret har imidlertid særlige merknader til punkt 2.2 om offentlighet for hovedstyrets protokoller og punkt 8.2 om avgift på omsetning av valuta.

Nedenfor følger hovedstyrets kommentarer til de enkelte punktene i departementets høringsnotat.

2. Oppnevning til hovedstyret – Offentlighet for hovedstyrets protokoller

2.1 Prinsipper og praksis for oppnevning til Norges Banks hovedstyre

Hovedstyret finner det ikke naturlig å uttale seg direkte om dette.

Til illustrasjon av praksis internasjonalt vedlegges en tabell med oversikt over beslutningssystemer for pengepolitikken i en del OECD-land og andre land med inflasjonsmål, herunder om oppnevning av medlemmer til beslutningsorganene (Tabell 1 utarbeidet av bankens administrasjon jan 2003).

Som det går fram av materialet, har enkelte av landene sentralbanker med egne pengepolitiske komiteer. I Norges Bank dekker hovedstyret hele bankens ansvarsområde med kjerneområdene pengepolitikk, finansiell stabilitet og kapitalforvaltning samt administrative oppgaver. Drøftingene om sammensetningen av hovedstyret må ha dette bredere ansvarsområde som utgangspunkt.

2.2 Offentlighet for hovedstyrets protokoller – offentlig begrunnelse av rentebeslutninger

- a) Departementets utkast til endring i sentrbl § 12 fjerde ledd om offentlighet for hovedstyrets protokoller er generelt utformet, men gjennomgåelsen i notatet er knyttet til hovedstyrets rentebeslutninger. Norges Banks kommentarer vil også være konsentrert om rentebeslutningene. I drøftingen nedenfor vil vi først redegjøre for en del hensyn som har vært og er sentrale for hovedstyrets praktisering av åpenhet om den pengepolitiske beslutningsprosessen, og om hvordan man på denne bakgrunn vurderer spørsmålet om eventuell offentliggjøring av hovedstyrets protokoller (litra b). Deretter redegjøres for praksis internasjonalt (litra c). Til slutt redegjøres nærmere for reglene og praksis for protokollering av Norges Banks rentebeslutninger i dag (litra d).
- b) Muligheten for innsyn, åpenhet og transparens er en viktig side og forutsetning for utøvelsen av sentralbankens oppgaver og tillit til virksomheten. Særlig viktig er hvor åpen og gjennomsiktig den pengepolitiske beslutningsprosessen skal være. Som redegjort for i høringsnotatet har banken de senere år lagt opp til vesentlig større åpenhet om grunnlaget for de pengepolitiske beslutningene. Dette skjer ved faste og kunngjorte rentemøter med etterfølgende pressekonferanser, offentliggjøring av strateginotater i etterhånd, offentlige inflasjonsrapporter, årsberetning, tidsskrifter og foredrag mv. Foreløpig siste skritt på denne veien er at hovedstyret i desember 2002 besluttet å offentliggjøre figurer og tabellsett som benyttes på rentemøtene. Hovedstyrets samlede overveielser og vurderinger kommer til uttrykk i den innledning som gis i pressekonferansen, og som reflekterer hovedstyrets vurderinger og det beslutningsunderlaget ("rentenotatet") som ligger til grunn for hovedstyrets behandling.

Norges Bank vil løpende arbeide for å videreutvikle kommunikasjonen om utøvelsen av pengepolitikken med sikte på å skape troverdighet og tillit. Bl a tar banken sikte på ytterligere å utvikle inflasjonsrapportene, og vi vil vurdere muligheten for mer omfattende pressemeldinger med begrunnelse ved offentliggjøringen av rentebeslutningene. En protokoll hvor det tas inn begrunnelser for eventuelle dissenser, vil kunne gi mer informasjon enn protokollene fra hovedstyrets rentemøter i dag, jf nærmere redegjørelsen for praksis for protokollering i litra d nedenfor. Offentlige protokoller slik de er utformet i dag vil ha begrenset verdi som kommunikasjonsverktøy. Utvidete protokoller eller referater vil på den annen side være mer krevende å avgrense og utforme. Offentliggjøring av protokollene må også ses i sammenheng med kommunikasjonen med Finansdepartementet som ledd i foreleggelsesplikten.

Utvidet kommunikasjon og åpenhet om rentebeslutningene kan videreutvikles av banken. Herunder vil vi også nærmere vurdere offentlighet for protokollene. Dagens lovgivning er ikke til hinder for offentliggjøring. Vi vil ved en slik praksis legge oss på en tilsvarende

linje som forutsatt ved behandlingen av den svenske riksbankloven av 1998, hvor Riksbanken besluttet å offentliggjøre protokollene når forholdene lå til rette for det, jf under litra c nedenfor.

Det er ellers vårt syn at det er mest naturlig at beslutning om offentliggjøring av hovedstyrets protokoller av andre enn Norges Bank i tilfelle bør skje ved lov, og ikke ved forskrift.

- c) Også utviklingen internasjonalt de senere år har gått i retning av større åpenhet om de pengepolitiske beslutningene. Et klart flertall av sentralbanker offentliggjør likevel ikke protokollene. Dette gjelder både i Europa (i og utenfor det europeiske sentralbanksystem) og i land med anglo-amerikansk tradisjon som Canada, Australia og New Zealand. Heller ikke den helt nye islandske sentralbankloven fra 2001 har regler om offentliggjøring av protokoller. Typiske "offentlighetsland" er på den annen side Sverige, England og USA. Protokollene offentliggjøres i tilfelle først etter et tids-lag på fra to til seks uker. Det vises nærmere til vedlagte Tabell 2 Åpenhet om de pengepolitiske beslutningene (oppdatert januar 2003).

IMF har 26.09.1999 vedtatt en Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies. Pkt 2.3 her lyder:

"2.3 Changes in the setting of monetary policy instruments (other than fine-tuning measures) should be publicly announced and explained in a timely manner.

2.3.1 The central bank should publicly disclose, with a preannounced maximum delay, the main considerations underlying its monetary policy decisions."

Denne formulering må forstås slik at den ikke forutsetter direkte offentliggjøring av protokoller og dissenser, når de sentrale overveielser gjøres kjent.

De landene som offentliggjør protokoller og eventuelt dissenser har alle heltidsansatte styremedlemmer.

Av nærstående land med sentralbanker som praktiserer offentlighet om protokollene (Sverige, England og USA), er offentliggjøring bare lovbestemt for Bank of England. Loven om Englands Bank fra 1998 sier direkte at referatene fra møtene i den pengepolitiske komiteen skal offentliggjøres innen 6 uker. Ved behandlingen av den svenske riksbankloven av 1988 ga regjeringen uttrykk for at den ikke fant tungtveiende grunner for å foreslå offentliggjøring av protokollene i loven (Prop 1997/98:40 s 81). Det ble lagt til grunn at en frivillig offentliggjøring av direksjonens protokoller bør kunne skje innenfor rammen av gjeldende lovgivning, og samtidig forutsatt at Riksbanken vurderte dette når den nye direksjonen hadde funnet sin form.

I alle de tre ovennevnte sentralbankene offentliggjøres protokollene en viss tid i etterhånd. Dette anses nødvendig både av markedshensyn og for å få gjennomført en prosedyre med godkjenning av protokollene. Protokoll fra de pengepolitiske møtene i Riksbanken offentliggjøres normalt etter to til tre uker. Referatene fra møtene i den pengepolitiske komiteen i Bank of England skal etter loven offentliggjøres innen 6 uker. I praksis offentliggjøres de etter to uker. Referatene fra møtene i den amerikanske sentralbankens markedskomite offentliggjøres noen dager etter det neste møte i komiteen, dvs etter om lag 6 uker.

Riksbankens protokoller inneholder en gjennomgang av den diskusjon som er ført og informasjon om de enkelte direksjonsmedlemmers endelige stillingstagen. I praksis

utarbeides det meget utførlige "diskusjonsreferater". Av referatene fra møtene i Bank of England skal det fremgå hvordan hvert enkelt medlem stemte og i tilfelle hvorfor de dissenterte. Den amerikanske sentralbankens referater refererer diskusjonene, og det redegjøres for hvem som har sluttet seg til vedtaket. Avvikende syn blir begrunnet. Etter 5 år offentliggjøres også utskrifter av lydbåndopptak av møtene. I alle landene er således stemmegivningen med eventuell begrunnelse offentlig, mens diskusjonene ellers er anonymisert (med unntak av lydbåndutskriftene fra diskusjonene i FED).

- d) Den norske sentralbankloven forutsetter at det føres protokoll fra hovedstyrets møter, men gir ingen nærmere veiledning om protokollenes form, innhold og offentliggjøring. Etter hovedstyrets arbeidsordning skal resultatet av avstemminger protokolleres og et hovedstyremedlem kan få sitt syn protokollert. Sentralbanksjefen uttaler seg utad på vegne av hovedstyret.

Det kan ikke kreves innsyn i hovedstyrets protokoller som helhet etter offentlighetsloven, eventuelt bare i protokolleringen i bestemt angitte saker.

Konkrete opplysninger om avstemming og protokollering i pengepolitiske saker må generelt anses å gjelde "bankens forretningsmessige forhold", og er således som utgangspunkt undergitt taushetsplikt etter sentrbl § 12. Hovedstyret eller noen som har fullmakt fra hovedstyret kan likevel beslutte å meddele slike opplysninger på vegne av banken.

I samsvar med forretningsorden inneholder protokollene i praksis vanligvis bare en overskrift, en eventuell innledning og selve vedtaket, som samlet kort beskriver hva saken gjelder. Etter forretningsorden kan i særlig viktige saker dokumentasjon som ytterligere belyser vedtaket, vedlegges protokollen. I viktige eller sammensatte saker vil i praksis protokollene også kunne inneholde en kort begrunnelse eller redegjørelse for drøftelsene.

Protokollene fra rentemøter hvor det ikke fattes vedtak om renteendringer, inneholder vanligvis bare en generell henvisning til at den pengepolitiske situasjonen ble gjennomgått, at hovedstyret hadde en meningsutveksling og at det ikke ble truffet vedtak om renteendring. I protokollene fra rentemøter hvor det fattes vedtak om renteendringer, vises vanligvis til at det ble redegjort for hovedvurderingene bak forslaget samt at selve vedtaket gjengis. For eventuelle dissenser vises ordinært bare til det avvikende forslag samt at vedkommende begrunnet dette. Dersom noen krever inntatt en særuttalelse (med eller uten tilknytning til en dissens), ligger det i sakens natur at uttalelsen vil inneholde noe mer substans. Dette kan igjen påvirke utformingen av protokolleringen i form av en utdyping av de øvrige syn.

Protokollene blir ordinært godkjent på neste hovedstyremøte, dvs normalt etter 3 uker.

Dersom man går over til å offentliggjøre protokoller og dissenser etter en viss kortere tid, synes det naturlig at dette kombineres med at hovedvurderingene bak vedtak og eventuelle dissenser skal tas inn i protokollene, jf under litra b foran. Derimot er det ikke nødvendig, og neppe heller ønskelig, å innføre detaljerte diskusjonsreferater.

Vi går ut fra at eventuelle regler om offentlighet vil bli begrenset til hovedstyrets pengepolitiske beslutninger (eventuelt rentebeslutninger). I loven om Englands Bank gjelder regelen møterreferatene fra den pengepolitiske komiteen, med unntak av drøftelser om intervensjoner (chapter 11 section 15).

Til slutt nevner vi for ordens skyld at representantskapet, som er Stortingets valgte tilsynsorgan i Norges Bank, har full tilgang til og gjennomgår løpende hovedstyrets protokoller (sentrbl §§ 5 og 28).

3. Regler for hvem som kan være medlemmer eller vararepresentanter til hovedstyret eller representantskapet

Vi har ikke merknader til den faktiske redegjørelse for de norske og andre lands regler i notatet. Hovedstyret finner det ellers ikke naturlig å uttale seg om spørsmålet.

4. Modernisering av reglene om Norges Banks avdelinger

I høringsnotatet foreslås å oppheve reglene om avdelingsstyrer og den særlige kompetansen for representantskapet til etter forslag fra hovedstyret å opprette eller nedlegge avdelinger. Vi slutter oss til redegjørelsen og forslagene i notatet om slike endringer i sentrbl § 8 mv. Forslagene berører ikke den virksomheten Norges Bank har i distriktene.

5. Representantskapets oppgaver

5.1 Presisere tilsynsoppgavene til å omfatte bankens drift

Som det fremgår av høringsnotatet, sluttet hovedstyret seg i brev 01.04.1998 til representantskapets forslag om å presisere tilsynsoppgavene til å omfatte bankens drift. Vi støtter fortsatt forslaget om en slik presisering i sentrbl § 5.

5.2 Delegasjon

Som nevnt i høringsnotatet, støttet hovedstyret også her representantskapets forslag om at det i særlige tilfeller skal kunne delegeres avgjørelsesmyndighet til et utvalg av medlemmene. Vi slutter oss fortsatt til dette. Den bredere delegasjonsadgang for representantskapet som tas opp i høringsnotatet nå, er det ikke naturlig for hovedstyret å uttale seg om.

Det særlige spørsmål om representantskapets avgjørelser skal kunne treffes på annen måte enn ved møter hvor medlemmene er fysisk til stede, kan også reises for hovedstyrets møter. Hovedstyret har imidlertid en vid delegasjonsadgang etter sentrbl §§ 10 og 11. Saker av særlig viktighet må som utgangspunkt likevel behandles av hovedstyret selv. Men sentralbanksjefen kan avgjøre en sak som hører under hovedstyret når det er uoppholdelig nødvendig at vedtak treffes og det ikke er tid eller anledning til å sammenkalle hovedstyret (sentralbanksjefens generalfullmakt etter hovedstyrets forretningsorden § 13).

I ekstraordinære tilfeller kan det være behov for umiddelbare endringer i pengepolitikken eller tiltak av hensyn til den finansielle stabilitet eller kapitalforvaltningen. Vi legger til grunn at generalfullmakten i tilstrekkelig grad vil sikre at det kan treffes slike beslutninger i en krisesituasjon. Det bør derfor ikke være behov for regler om at hovedstyret under spesielle omstendigheter skal kunne treffe beslutninger på annen måte enn ved fysisk å sitte sammen i møte. Vi ser heller ikke ellers vesentlige praktiske hensyn som taler for å lempe på regelen om at hovedstyrets avgjørelser skal treffes i møte.

6. Adgangen for Norges Bank til å yte kreditt

6.1 Kreditt til staten

Norges Bank er enig i den faktiske beskrivelse av situasjonen og utviklingen nasjonalt og internasjonalt som er gjort i høringsnotatet, og slutter seg til vurderingene og forslaget om vesentlig å begrense adgangen for banken til å yte kreditt til staten. Av hensyn til pengepolitikkenes troverdighet er det ønskelig med klare skranker mot at staten kan finansiere seg gjennom seddelmonopolet. Vi viser ellers til at det i Norge lenge ikke har vært behov for eller vært gitt slike kreditter til staten, samt til de strammere regler og praksis internasjonalt.

Som det sies i høringsnotatet er Norges Banks "behov" for å kjøpe statspapirer i førstehåndsmarkedet et resultat av den spesielle organiseringen av statsgjeldspolitikken i Norge. Etter avtale med Finansdepartementet har Norges Bank oppgaver som rådgiver i statsgjeldspolitiske spørsmål, som emittent i førstehåndsmarkedet og ved å drive markedspleie i annenhåndsmarkedet. Denne virksomheten drives i medhold av sentralbanklovens § 17, som ikke er foreslått endret.

Omtrent alle andre OECD-land enn Norge har etter hvert organisert sin statsgjeldspolitikk i autonome statsgjeldskontorer. I Norge har staten valgt en annen løsning, der sentralbanken utfører en del av de oppgaver som ellers ligger til særskilte statsgjeldskontorer. En årsak til statens valg av organisering er trolig at statsgjelden både absolutt sett og i forhold til BNP er liten. Det har derfor ikke syntes hensiktsmessig å bygge opp en egen organisasjon for å håndtere statens gjeld.

Norges Banks markedspleie ("market making") av statspapirer er betinget av at sentralbanken har beholdninger av angjeldende papirer, enten de skal brukes selv for å kunne kvotere toveis priser for statskasseveksler eller stå til disposisjon for primærhandlere som har tatt på seg kvoteringsforpliktelser for statsobligasjoner. For tiden innebærer ordningene at Norges Bank må ha ca. tretten milliarder kroner i de ti toneangivende statslånene. Det utgjør mindre enn ti prosent av statens verdipapirgjeld og mindre enn én prosent av brutto nasjonalproduktet.

Når Norges Bank ikke lenger kan kjøpe statspapirer i førstehåndsmarkedet, og banken skal følge opp sin nåværende avtale med staten om markedspleie, må oppkjøp skje i annenhåndsmarkedet eller Norges Bank må gis fullmakt til å handle med statens egne beholdninger av statspapirer.

Når det gjelder den nærmere utforming av sentrbl § 18, slutter vi oss til lovutkastet.

6.2 Kreditt til andre enn banker

Den nåværende sentralbanklov hjemler ikke bare kreditt til foretak i finanssektoren, men til næringsvirksomhet mer generelt. Med et stadig mer diversifisert tilbud av finansielle tjenester vil næringslivet generelt ikke ha problemer med å finne ordinær finansiering så lenge virksomhetene er solide. Den type unntakstilfeller en åpnet for i 1985-loven vil uansett best håndteres ved tiltak over de offentlige budsjetter, der kostnadene klart kan synliggjøres, framfor ved at sentralbanken gis oppdrag utenfor sine sentrale funksjoner i norsk økonomi. Norges Bank støtter derfor forslaget om å avgrense låneadgangen til virksomhet innenfor den finansielle sektor.

I de fleste situasjoner der det vil kunne være aktuelt å yte likviditetslån fra sentralbanken, vil det stort sett være tradisjonelle finansforetak som vil være eksponert: forretningsbanker, sparebanker, kredittforetak, finansieringsselskap, forsikringsselskap og verdipapirforetak. Høringsnotatet reiser

spørsmålet om slike lån også bør kunne ytes til det en kan kalle infrastrukturforetak, f.eks. private avregnings- og oppgjørssentraler. Etter Norges Banks vurdering er slike enheter primært eksponert for såkalt operasjonell risiko og skal være kapitalisert deretter. Gjennomgående vil det være de tradisjonelle finansforetakene som vil være eksponert dersom avregning og oppgjør ikke kan gjennomføres som forutsatt. Der avregning og oppgjør av verdipapirhandel kombineres med en såkalt sentral motparts-rolle, kan det oppstå eksponeringer av betydning for det finansielle selskapet uten at dette nødvendigvis tilsier at den finansielle stabiliteten står i fare. Norges Bank har imidlertid et særskilt ansvar for at avregning og oppgjør, primært av ordinære betalingstransaksjoner men også for verdipapirer, er organisert slik at den finansielle stabiliteten ivaretas.

Ut fra erfaringene fra siste bankkrise der de private sikringsfondene ikke viste seg tilstrekkelige i forhold til de problem som skulle løses, kan en tenke seg en situasjon der sikringsfondene må kunne få likviditetslån fra myndighetene for raskest mulig å kunne innløse innskyterne i banker med likviditetsproblemer. Sikringsfondene har et selvstendig ansvar for å ha en tilstrekkelig likviditet, men det bør likevel foreligge en mulighet for forskuttering fra f.eks. Norges Bank. Lovteksten tar høyde for dette.

Med den rivende produktutvikling som skjer på området finansielle tjenester, synes det ikke hensiktsmessig å forsøke noen nærmere avgrensning av kriteriet "andre institusjoner i finansiell sektor enn banker". På denne bakgrunn støtter Norges Bank forslaget til formulering av § 22 første ledd i høringsnotatet. Adgangen forutsettes praktisert restriktivt til forhold av betydning for den finansielle stabilitet.

Som presisert i høringsnotatet, vil Norges Bank fortsatt kunne kjøpe og selge verdipapirer etter § 21 uten hinder av begrensningene i § 22. Heller ikke adgangen til å inngå kredittavtaler med internasjonale økonomiske organisasjoner mv etter § 26 vil bli berørt.

På grunn av den foreslåtte endringen i låneregelen i sentrbl § 22 første ledd må det gjøres en presisering til "andre enn banker" i innskuddsregelen i annet ledd, dersom meningsinnholdet ikke skal endres.

7. Forskrifter om plassering av valutareservene

I høringsnotatet er det foreslått å oppheve hjemmelen i § 24 tredje punktum om at kongen kan gi forskrifter om plasseringen av de offisielle valutareservene. Norges Bank er enige i dette. Vi mener også det er unødvendig å si direkte i paragraf 24 at "Banken skal gi retningslinjer for plasseringen av de offisielle valutareservene som skal forelegges departementet".

For øvrig er omtalen av gjeldende inndeling av valutareservene ikke oppdatert med siste endring i retningslinjene. I henhold til gjeldende retningslinjer skal valutareservene deles inn i ulike porteføljer avhengig av formålet med investeringene:

- Immuniseringsporteføljen, som skal nøytralisere valuta- og renterisikoen på statens valutagjeld.
- Bufferporteføljen, som skal samle opp de løpende kjøpene av valuta til petroleumsfondet.
- De øvrige valutareservene, som skal kunne benyttes til intervensjoner i valutamarkedet som ledd i gjennomføringen av pengepolitikken eller ut fra hensynet til finansiell stabilitet. Disse reservene inndeles i en likviditetsportefølje og en langsiktig portefølje.

Hovedstyret har for øvrig i møtet 05.02.03 besluttet å avvikle immuniseringsporteføljen som egen portefølje fra et tidspunkt i første halvår 2003.

8. Opprydding i penge-, kreditt- og valutalovgivningen

8.2 Høringsnotatet fra 1996

Vi viser innledningsvis til Norges Banks høringsuttalelse 21.02.1997 til høringsnotatet fra 1996, der banken stilte seg positiv til departementets forslag om å oppheve penge- og kredittreguleringsloven, valutaloven og sentrbl § 19 annet ledd annet og tredje punktum samt å videreføre enkelte bestemmelser i sentralbankloven.

I høringsnotatet nå tas opp igjen forslagene om ny § 22a om pengepolitisk reservekrav for banker mv og ny § 29 (§ 30 i 1996-notatet) som gir adgang til å innføre nødvendige beskyttelsestiltak i form av penge-, kreditt-, eller valutaregulering eller lignende tiltak i en krisesituasjon. Norges Bank er enig i dette. § 22a bør ha overskriften "Reservekrav".

Norges Bank mener imidlertid at det verken er nødvendig eller ønskelig med ny § 28 (§ 29 i 1996-notatet) om avgift på omsetning av valuta. Det kan reises spørsmål om innføring av en slik avgift er praktikabel og om den har en god økonomisk begrunnelse som et effektivt og rasjonelt virkemiddel. En ensidig avgift fra norsk side kan få uheldige konsekvenser. En eventuell innføring av en slik avgift bør derfor være del av en internasjonal avtale hvor flere land innfører tilsvarende avgift. Avgiften bør i så tilfelle innføres ved særskilt lov. I beredskaps- og krisesituasjoner vil for øvrig forslaget til ny § 29 hjemle bruk av valutaavgifter. Et mindretall i hovedstyret, Sigbjørn Johnsen og Vivi Lassen, slutter seg til forslaget i høringsnotatet.

8.3 Forretningsmessig omsetning av valuta – frittstående vekslingskontorer

Departementet legger til grunn at banker og finansieringsforetak kan drive valutavirksomhet som betalingsformidling med utlandet og valutaveksling i kraft av sin alminnelige konsesjon. Autorisasjonskravet foreslås derfor ikke videreført. Dette er i samsvar med Norges Banks uttalte synspunkter, senest i brev av 10.10.2002.

Departementet foreslår etter en avveining mellom ulike interesser at regulering av adgangen til å drive vekslingsvirksomhet inntas i nytt kapittel 4a i finansieringsvirksomhetsloven. Forslaget innebærer at banker og finansieringsforetak kan utøve slik virksomhet. Det fremheves særlig at veksling av valuta i større grad enn tidligere benyttes som hvitvaskingsmetode, og at særskilt regulering kan bidra til mer effektiv oppfølging av vekslingskontorenes plikt til å iverksette forebyggende tiltak mot hvitvasking og terrorisme. I tråd med tidligere uttalelser fra Norges Bank, jf. brev av 30.04.1998, 31.08.1999 og 05.06.2002, vil banken peke på at etablering av frittstående vekslingskontorer vil ha konkurransefremmende effekter, samtidig som en konsesjonsordning for og tilsyn av slike kontorer vil bidra til å kontrollere hvitvaskingsproblemet. Ved at lovutkastet åpner for at det kan gis konsesjon som finansieringsforetak til foretak som bare skal drive valutavirksomhet (utkastet § 4a-2), synes det imidlertid reelt å bli lagt til rette for tilsvarende virksomhet.

Særreglene om valutakommisjonærer foreslås ikke videreført. Departementet påpeker at inntil behandlingen av Banklovkommisjonens forslag om bortsetting av tjenester er sluttført, vil finansinstitusjoners bruk av agenter i valutavekslingsvirksomheten begrenses av ulovfestede normer for bortsetting av konsesjonspliktig virksomhet. Norges Bank anser dette som

uproblematisk og slutter seg til departementets vurdering.

Norges Bank ser ikke behov for å videreføre hjemmel for fastsetting av regler om valutamegling. Dette berører i praksis bare megling av valutapottransaksjoner som har vært uregulert siden november 1998. Annen meglingsvirksomhet reguleres i verdipapirhandelloven. Det vises for øvrig til vårt brev av 03.09.1997.

8.4 Betalingsformidling med utlandet

Departementet anser at valutavirksomhet som består i betalingsformidling med utlandet fortsatt bør være regulert, men foreslår at adgangen til å drive slik virksomhet også omfatter finansieringsforetak. Norges Bank slutter seg til forslaget om at banker og finansieringsforetak kan drive betalingsformidling med utlandet i medhold av sin alminnelige konsesjon, og med mulighet for departementet til å gjøre særskilte unntak fra konsesjonskravet, jf utkast til nytt kapittel 4a i finansieringsvirksomhetsloven.

8.5 Opplysningsplikt og taushetsplikt - statistikk og kontrollformål

Departementet foreslår ny § 27 i sentralbankloven om opplysningsplikt for å sikre hjemmelsgrunnlag ved bortfall av valutaloven og penge- og kredittreguleringsloven og for å dekke opp manglende hjemmelsgrunnlag i dagens datainnsamling. Norges Bank har prinsipielt det syn at slikt hjemmelsgrunnlag bør ivaretas av lovverk med datainnsamling som primærformål. Det forutsettes da at dette lovverk også må dekke Norges Banks behov for datainnsamling, om nødvendig ved endringer i statistikklovgivningen.

Departementet legger til grunn at definisjonen av betalingsformidling med utlandet bør tolkes vidt, herunder inn- og utføring av kontanter og forsendelser av kontanter via post, kurer og lignende (jf høringsnotatets pkt. 8.4). Departementet foreslår i ny § 27 annet ledd i sentralbankloven opplysningsplikt om inn- og utførsel av norsk eller utenlandsk valuta. Norges Bank forstår det slik at dette vil erstatte nåværende §§ 10-1 og 10-2 i valutareguleringsforskriften. Banken har overfor departementet, senest i brevet av 05.06.2002, påpekt at denne reguleringen primært er et tiltak i kontrollen mot hvitvasking av penger og annen økonomisk kriminalitet, og at den mest hensiktsmessig hører hjemme i tolloven og tollovsforskriften.

Vi har ellers ikke merknader til utformingen av utkastet til § 27 om opplysningsplikt.

Det foreslås endringer i sentralbanklovens § 12 om taushetsplikt, som hjemler utlevering av opplysninger til Kredittilsynet, ØKOKRIM, skatte- og tollmyndigheter, tilsvarende den adgangen som nå ligger i valutaloven. Norges Bank støtter forslaget om å oppheve begrensningen av opplysninger om valutaforhold overfor ØKOKRIM, skatte- og tollmyndighetene, på linje med Kredittilsynet. Det gjelder også den særlige begrensningen overfor ØKOKRIM til etterforskningsformål.

8.6 Valutaposisjonsregulering

Finansdepartementets ber om en vurdering av behovet for å opprettholde valutaposisjonsreguleringen. Valutaposisjonsreguleringen inngår nå både i Norges Banks forskrift om valutaregulering og i kapitaldekningsforskriftens kapittel 9. Dette forholdet er således dobbelregulert. Valutaposisjonsreguleringen bør derfor oppheves.

Hensikten med utformingen av kapitaldekningsreglene var blant annet å gi institusjonene frihet til

å nytte den ansvarlige kapitalen der den gir best risikjustert avkastning. Valutaposisjonsrammer kan hindre dette, og kan også i noen grad være konkurransevridende ettersom flere land fjernet rammereguleringen i forbindelse med innføring av kapitaldekningsdirektivet. Blant annet av nevnte årsaker er det etter vårt syn heller ikke behov for valutaposisjonsgrenser i kapitaldekningforskriften. Det vises i den forbindelse til vårt brev av 02.07.1999.

Med hilsen

Svein Gjedrem
Svein Gjedrem

Bernt Nyhagen
Bernt Nyhagen

Tabell 1. BESLUTNINGSSYSTEMER FOR PENGEPOLITIKKEN

Land/ Sentralbank	Mål for pengepolitikken	Hvem tar de penge- politiske bes- lutningene? ¹	Andre oppg. enn penge- pol.	Kvalifikasjons- krav til medlemmene i komiteen ²	Stemme- regler ³	Oppnevning	Interne/ eksterne ⁴	Andre tilstede på møtene (utenom staben i banken)?
Storbritannia	Inflasjonsmål	Komité (9)	Nei	Ekspert	Flertall (d.s)	To interne oppnevnes av sentralbanksjefen. 4 eksterne oppnevnes av regjeringen etter anbefaling fra bankens styre. Sentralbanksjef og 2 visesentralbanksjefer oppnevnes av regjeringen.	Interne/ eksterne (heltid)	Medlemmer fra finansdepartementet representert, ikke stemmerett
Sverige	Inflasjonsmål	Komité (6)	Ja	Ekspert	Flertall (d.s)	Oppnevnes av fullmektigene som i sin tur oppnevnes av Riksdagen	Interne (heltid)	Ordføreren og viseordføreren for fullmektigene overvårer møtene, ikke stemmerett
Canada	Inflasjonsmål	Komité (6)	Ja	Ekspert	Konsensus	Oppnevnes av bankens styre som i sin tur oppnevnes av finansdepartementet	Interne (heltid)	Nei
Australia	Inflasjonsmål	Komité (9)	Ja	Annet	"Konsensus"	Oppnevnes av finansdepartementet etter innstilling fra regjeringen	Interne/ eksterne (heltid/deltid)	(Finansråden er medlem)
Sveits	Inflasjonsmål	Komité (3)	Ja	Ekspert	Konsensus	Oppnevnes av regjeringen etter anbefaling fra bankens råd, "Federal Council"	Interne (heltid)	Nei
New Zealand	Inflasjonsmål	Sentralbank- sjefen	Ja	Ekspert	Kun en beslutnings- taker	Sentralbanksjefen blir oppnevnt av finansministeren etter anbefaling fra styret i sentralbanken, "The Board of Directors"	Interne (heltid)	Nei
ESB	Prisstabilitet	Komité (18)	Ja	Ekspert	Flertall (d.s)	Direksjonen oppnevnes ved felles overenskomst mellom medlems-landene på stats-og regjeringsnivå, på grunnlag av innstilling fra EU-rådet. Utnevnelse av Sentralbanksjefene følger prosedyrene i hvert enkelt euroland	Interne/ "eksterne" (heltid/deltid)	Formannen i Ecofin, og et medlem av Kommissjonen har anledning til å delta på møtene i hovedstyret, ikke stemmerett
Japan	Prisstabilitet	Komité (9)	Ja	Ekspert	Flertall (d.s)	Oppnevnes av regjeringen med godkjenning fra parlamentet	Interne/ eksterne (heltid)	Finansministeren og ministeren for "Cabinet Office" (eller den de utpeker) kan delta. Forslagsrett, ikke stemmerett
USA	Prisstabilitet Sysselsetting Moderate langsiktige renter	Komité (12)	Nei	Ekspert	Flertall (d.s)	7 medlemmer oppnevnes av Presidenten med godkjenning fra Senatet. De regionale presidentene i Fed oppnevnes av hvert sitt regionale styre, "Board of Directors"	Interne/ "eksterne" (heltid/deltid)	5 regionale presidenter i Fed er med i FOMC, de resterende 7 overvårer møtene, hvor de har talerett, men ikke stemmerett

Tabell 1. BESLUTNINGSSYSTEMER FOR PENGEPOLITIKKEN ⁵

Land/ Sentralbank	Mål for pengepolitikken	Hvem tar de penge- politiske bes- lutningene?!	Andre oppg. enn penge- pol.	Kvalifikasjons- krav til medlemmene i komiteen ²	Stemme- regler ³	Oppnevning	Interne/ eksterne ⁴	Andre tilstede på møtene (utenom staben i banken)?
Brasil	Inflasjonsmål	Komité (9)	Nei	Ekspert	Flertall		Interne	
Chile	Inflasjonsmål	Komité (5)	Ja	Ekspert	Flertall (d.s)	Komiteen oppnevnes av presidenten med godkjenning fra senatet. Sentralbanksjefen blir oppnevnt av presidenten blant medlemmene av komiteen	Interne	
Colombia	Inflasjonsmål	Komité (7)	Ja	Ekspert	Flertall	5 fulltidsmedlemmer oppnevnes av presidenten. Finansministeren er medlem. Sentralbanksjefen oppnevnes av medlemmene i komiteen	Interne/ Eksterne	(Finansministere er medlem)
Tsjekkia	Inflasjonsmål	Komité (7)	Ja	Ekspert	Flertall (d.s)	Alle medlemmene oppnevnes av presidenten	Interne	Nei
Ungarn	Inflasjonsmål	Komité (7-9)	Nei	Ekspert	Flertall (d.s)	Alle medlemmene oppnevnes av presidenten	Interne	Finansministeren eller den han/hun oppnevner kan være representert
Israel	Inflasjonsmål	Sentralbank- sjefen	Ja	Ekspert	-	Sentralbanksjefen oppnevnes av regjeringen	-	-
Filippinene	Inflasjonsmål	Komité (7)	Ja	Annet	Flertall	Oppnevnes av presidenten. Urnevningen av sentralbanksjefen skal i godkjennes av "Commission on Appointments"	Nei	Nei
Polen	Inflasjonsmål	Komité (10)	Ja	Ekspert	Flertall (d.s)	Sentralbanksjefen oppnevnes av "the Sejm" etter anbefaling fra presidenten. 3 medlemmer utnevnes av presidenten, 3 medlemmer utnevnes av "the Sejm" og tre medlemmer utnevnes av senatet	Interne/ eksterne	Representanter fra regjeringen, ikke stemmerett
Sør Afrika	Inflasjonsmål	Komité (4)	Ja	Ekspert	"Konsensus"	Sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene oppnevnes av presidenten i samråd med finansministeren	Interne	
Thailand	Inflasjonsmål	Komité (7+2)	Nei	Ekspert	Konsensus	Av dagens komité ble 7 valgt av bankens styre blant ansatte i sentralbanken. I tillegg oppnevner styret to eksterne rådgivere	Interne/ eksterne	Nei
Mexico	Inflasjonsmål	Komité (5)	Ja	Ekspert	Flertall	Oppnevnes av presidenten med godkjenning fra parlamentet	Interne	Representanter fra regjeringen
Sør Korea	Inflasjonsmål	Komité (7)	Ja	Annet	Flertall	Finansministeren, sentralbanksjefen, og ulike representanter fra banker, industri og offentlig instanser anbefaler et medlem hver. På bakgrunn av disse anbefalingene blir medlemmene formelt oppnevnt av presidenten	Interne/ eksterne	Nei

¹ Antall medlemmer står i parentes.

² Ekspert: Kvalifikasjoner i makroøkonomi, pengepolitikk eller finansielle markeder. Gjelder praksis, ikke alltid krav i loven.

Annet: I Australia er det tradisjon for at minst én av de eksterne medlemmene er fra akademien, de resterende er gjerne ledere for "toneangivende" bedrifter. I Sør Korea representerer komiteen ulike deler av økonomien. På Filippinene skal fem av medlemmene være representanter fra privat sektor.

³ **"Konsensus"**: I Australia og Sør Afrika framstår som regel beslutningen som enstemmig. Formelt kan stemmegivning benyttes. **d.s.**: Sentralbanksjefen har dobbeltstemme.

⁴ **Eksterne**: Medlemmer som ikke deltar i den daglige virksomheten i sentralbanken. I Storbritannia sitter de 4 eksterne medlemmer på fulltid i banken, men de har eget sekretariat, og er ikke direkte involvert i bankens daglige virksomhet. Alle medlemmene i Sveriges Riksbank sitter også på heltid, men har ikke eget sekretariat og har i tillegg oppgaver utover det å treffe pengepolitiske beslutninger.

"Eksterne": De fem regionale presidenter i Fed, og sentralbanksjefene i eurolandene defineres som eksterne. Disse medlemmene har egne staber og deltar ikke i den løpende virksomheten i BoG og ESB.

⁵ Tabell 1b bygger på informasjon fra hjemmesidene til hver enkelt sentralbank, undersøkelse fra BIS 200: "Selected aspects of central bank legislation" og undersøkelsen til Fracasso, Genberg og Wyplosz (2003): "How Do Central Banks Write". Ikke alle opplysninger er grundig sjekket. Tabellen kan derfor inneholde feil. I rutene som er tomme har vi ikke funnet relevante opplysninger.

Tabell 2. Åpenhet om de pengepolitiske beslutningene i ulike land¹

Land/ Sentralbank	Hvem tar de pengepolitiske beslutningene?	Kvalifikasjonskrav til medlemmene i komiteen	Stemmeregler	Offentlig referat fra møter i den pengepolitiske komité?	Offentlig stemmegivning?
Storbritannia	Komité	Ekspert	Flertall	Anonymisert	Ja
Sverige	Komité	Ekspert	Flertall	Anonymisert	Ja
Canada	Komité	Ekspert	Konsensus	Nei	Nei
Australia	Komité	Annet	Konsensus	Nei	Nei
Sveits	Komité	Ekspert	Konsensus	Nei	Nei
New Zealand	Sentralbanksjefen	Ekspert	-	Nei	-
ESB	Komité	Ekspert	Flertall	Nei	Nei
Japan	Komité	Ekspert	Flertall	Anonymisert	Ja
USA	Komité	Ekspert	Flertall	Anonymisert	Ja
Sør Korea	Komité	Annet	Flertall	Ja	n.a.
Mexico	Komité	n.a.	Flertall	Nei	n.a.
Brasil	Komité	n.a.	Flertall	Ja (utdrag)	n.a.
Chile	Komité	Ekspert	Flertall	Ja (utdrag)	n.a.
Colombia	Komité	Ekspert	Flertall	Nei	n.a.
Tsjekkia	Komité	Ekspert	Flertall	Ja	n.a.
Ungarn	Komité	Ekspert	Flertall	Nei	n.a.
Israel	Sentralbanksjefen	Ekspert	-	-	n.a.
Filippinene	Komité	Annet	Flertall	Utdrag	n.a.
Polen	Komité	Ekspert	Flertall	n.a.	Ja
Sør Afrika	Komité	n.a.	Konsensus	Nei	n.a.
Thailand	Komité	Ekspert	Konsensus	Ja	n.a.

¹”n.a.” betyr at vi mangler opplysninger for gjeldene punkt/land. For nærmere presisering og definisjoner av ekspert, konsensus osv, se noter til tabell 1.